

UNIVERSITA KARLOVA V PRAZE

Fakulta tělesné výchovy a sportu

Obor: Tělesná výchova a sport

Předmět: Seminář sportovního tréninku

Výběr talentů pro běh na lyžích

Vypracovala: XXXXXXXXXX
II. ročník TVS

Dne: 10. 5. 2004

Obsah

OBSAH	2
SPORTOVNÍ TALENT	3
VÝBĚR SPORTOVNÍCH TALENTŮ	3
ZPŮSOBY VÝBĚRU SPORTOVNÍCH TALENTŮ	4
PŘIJÍMACÍ ŘÍZENÍ DO SPORTOVNÍCH TŘÍD	5
PŘEHLED POUŽITÉ LITERATURY	7

Sportovní talent

Talent chápeme jako **komplex předpokladů** pokrývající požadavky kladené na sportovce, který má dosáhnout vysoké sportovní výkonnosti. Jednotlivec se k těmto požadavkům více či méně blíží a podle toho hovoříme o míře talentovanosti. (Dovalil,2002)

Nadání, talent – psychologické schopnosti, chápané jako možnost, potenciál, vloha které jedince předurčují k mimořádným výkonům intelektuálním, uměleckým, sportovním a jiným.

Potenciál – celková schopnost, způsobilost k výkonu nebo k poskytnutí energie;

Vloha – vrozená schopnost nebo skupina schopností umožňující dosáhnout mimořádných speciálních znalostí nebo dovedností.

Dispozice – psychologický předpoklad, pohotovost k určitým typům chování; sklon k určitým chorobám

(Encyklopedie Diderot, 2001)

Nadání – soubor mimořádných vloh a schopností, které mohou být dále rozvinuty v talent, tedy ve schopnost podat výjimečný tvůrčí výkon. Někdy se ale nadání a talent chápou jako synonyma. Není ovšem jednoduché odlišit prvky nadání od naučených dovedností a určit podíl nadání na konečném výsledném výkonu.

(Velký sociologický slovník, 1996)

Talent – mimořádně příznivě seskupené a vzájemně se ovlivňující vlastnosti a schopnosti pro celou oblast činnosti nebo pro užší zaměření v té konkrétní činnosti. (Dovalil, 1982)

Sportovní talent vyjadřuje příznivou strukturu aktuálně se projevujících schopností, která umožňuje dosahovat vysokých výkonů ve sportovní činnosti. (Kodým, 1978)

Výběr sportovních talentů

Ø obsahově i organizačně uspořádaném hledání nadaných jedinců pro určitou činnost. (Dovalil, 1982)

Cílem výběru sportovních talentů pak je vybrat pro určitý druh sportu jedince, jimž je možno přisuzovat budoucí vysokou sportovní výkonnost. (Kodým, 1978)

Při výběru mladého lyžaře běžce je potřeba vycházet z několika základních poznatků. Z hlediska zastoupení jednotlivých pohybových schopností se vrcholný výkon lyžaře běžce pohybuje v pásmu **silově rychlostní vytrvalosti**. Vysoké požadavky jsou u běžce kladeny

jednak na *funkční schopnosti* jeho organismu (srdeční a dýchací aparát), dále na úroveň *pohybových schopností* jak *obecných* (obecná vytrvalost, síla, rychlost a obratnost), tak *speciálních* (speciální vytrvalost, silová vytrvalost, rychlostní vytrvalost), na úroveň *psychických a morálních vlastností* (odolnost ve smyslu oddalování únavy a schopnosti odolávat nepříznivým vlivům), na *technické a taktické předpoklady* (technika běhu je jedním ze základních předpokladů výkonu a taktického jednání v průběhu soutěže).

Růst výkonnosti v běhu na lyžích trvá 8 – 10 roků a vrcholu výkonnosti dosahují běžci:

- S muži od 25 let a
- S ženy od 23 let výše.

Velkou zvláštností v našich podmínkách je dlouhodobá příprava v období bez sněhu, což vyžaduje dosti *silné morálně volní vlastnosti i výkonovou motivaci*.

Způsoby výběru sportovních talentů

V současné době nejsou lyžařské oddíly v oblasti výběru sportovně talentované mládeže nijak metodicky sjednoceny a záleží pouze na odborné erudovanosti a nadšení trenérů a činovníků, finančních či jiných možnostech oddílu nebo klubu, jakým způsobem získává sportovce.

Stále více se ukazuje, že výběr vedený formou přesného stanovení kritérií je podle některých zjištěných skutečností odsouván do pozadí a začíná se více hovořit o *vyhledávání talentů*.

Základní rozdíl mezi těmito pojmy (výběr a vyhledávání) je, že výběr předpokládá vyšší počet zájemců než je vlastní výběrová kvóta, což znamená, že rozhodující je kvalita. Naproti tomu vyhledávání, jak je patrné z významu slova, je rozličný způsob objevování talentů a probouzení jejich zájmu o sport. (Plíva, 1992)

Tab. č. 1: *Přehled způsobů výběru talentů; procentuální vyhodnocení klubů provádějících příslušný způsob výběru talentů do jednotlivých kategorií*

Způsoby	nábor	výkonnost	výb. testy	náb. závody	nevybírání	provedlo výběr
Kategorie	%	%	%	%	%	%
<i>Přípravka</i>	64,3	0	7,1	7,1	21,5	78,5
<i>Žactvo</i>	50	7,1	14,3	7,1	21,5	78,5
<i>Dorost a jun.</i>	7,1	7,1	0	0	85,8	14,2
<i>ST a SG</i>	0	0	42,9	0	57,1	42,9

Každá položka udává vždy procento ze všech dotazovaných klubů, které do příslušné kategorie provádějí výběr. Kluby provádějí výběr do několika kategorií současně. Nelze tedy předpokládat, že ve sloupcích bude součet 100 %.

PŘIJÍMACÍ ŘÍZENÍ DO ST

Na každé škole existuje určitý předvýběr žáků, který je založen zejména na bázi sledování výkonnostního žebříčku daného sportu a studijního prospěchu z nižších ročníků. Otevírá se ve všech případech jen jedna sportovní třída, kam se soustřeďují všechny vybrané sporty, pro které se počet míst v ST různí podle orientace školy. Speciálně pro lyžování se tento počet pohybuje mezi 10 – 20 místy. Na ZŠ Nábřežní v Jeseníku je uvedeno 25 míst, protože běh na lyžích tam je jedinou specializací. Údaje z jednotlivých škol jsou shrnuty v tabulce č. 2:

Tab. č. 2: *Počet míst v jednotlivých školách v roce 2001*

Škola	Počet míst pro				
	skok	běh	sev. komb.	sjezdové lyž.	ostatní sporty
<i>Jilemnice</i>	0	15	0	0	10
<i>Lomnice n. Popelkou</i>	předem není určeno (podle počtu uchazečů)				
<i>Harrachov</i>	10	10	10	10	10
<i>Jeseník</i>	0	25	0	0	0
<i>Nové Město n. Moravě</i>	předem není určeno (podle počtu uchazečů)				
<i>Rožnov p. Radhoštěm</i>	3	20	3	3	2
<i>Vimperk</i>	0	15	0	0	5
<i>Liberec</i>	předem není určeno (podle počtu uchazečů)				
<i>Jablonec n. Nisou</i>	předem není určeno (podle počtu uchazečů)				
<i>Vrchlabí</i>	předem není určeno (podle počtu uchazečů)				

Na otázku „z jakého počtu se výběr provádí“ se odpovědi liší, opět z důvodu orientace školy, tradice a položení města. V 50-ti % je uvedeno 50 - 100 uchazečů ve všech sportech, v ostatních případech se počet pohybuje mezi 10 – 20 uchazeči. Speciálně pro běžeckou disciplínu počet uchazečů málokdy dosáhne počtu tabulkových míst a navíc má sestupnou tendenci, tzn. Každý rok se hlásí méně žáků. Potvrzuje to i údaj ze ZŠ Nábřežní v Jeseníku, kam se v roce 2000 hlásilo 54 uchazečů (běžců na lyžích) a v roce 2001 už jen 24 uchazečů stejné disciplíny.

Přijímací řízení do ST se nekoná pouze u ZŠ Harrachov, kde se provádí již dříve zmiňovaný předvýběr. U ostatních škol se přijímací řízení skládá z fyzických testů, které se konají před koncem školního roku v měsících květen nebo červen buď na školním hřišti nebo v tělocvičně. Přijímací řízení probíhá v jednom dni a v 90-ti % v jednom termínu. Pouze ZŠ v Jeseníku uvedla dva možné termíny skládání přijímacího řízení

V tabulce č. 3 jsou uvedeny testy používané pro přijímání do ST, které jsou pro všechny sportovní odvětví stejné. Pouze v případě ZŠ Harrachov jsou uvedeny specifické testy pro severskou kombinaci, běh a skok na lyžích. Předpokládá se, že uváděné testy se

provádějí až v průběhu studia v ST, protože jak bylo již uvedeno dříve, na této škole se přijímací řízení nekoná.

Přijímací řízení zabezpečují hlavně trenéři – učitelé TV působící na škole, někdy s pomocí žáků vyššího ročníku ST. Znalostní a intelektuální testy nejsou prováděny ani v jednom případě, je pouze sledován průměrný prospěch uchazečů z nižšího stupně ZŠ.

Tab. č. 3: *Testy používané pro přijímání do sportovních tříd*

Škola	Výčet jednotlivých disciplín tvořící baterii testů
<i>Jilemnice</i>	50 m, člunkový běh 5x10 m, šplh, skok z místa, 12 min. běh na dráze (m)
<i>Lomnice n. Popelkou</i>	50 m, 1000 m, skok z místa, hod medicimbalem, překážková dráha (čas)
<i>Harrachov</i> (spec. testy pro běh)	600 m, 40 m, pětiskok, kotoul, přemet, hvězda, hloubka předklonu (cm); 15 m, 20 m člunkový běh, 10x překážky, skok z místa
<i>Jeseník</i>	50 m, 12 min. běh, opičí dráha (čas)
<i>Nové Město n. Moravě</i>	60 m, 1500 m, skok z místa, obratnost s míčem, překážková dráha (čas), šplh
<i>Rožnov p. Radhoštěm</i>	50 m, 1000 m, skok z místa, hod medicimbálem, shyby, leh-sed, hloubka předklonu (cm)
<i>Vimperk</i>	sprint, dlouhá trať, kotoul, stoj na rukou, výmyk, přeskok, shyby, člunkový běh
<i>Liberec</i>	50 m, 12 min. běh, skok z místa, hod medicimbálem, shyby, leh-sed, hloubka předklonu (cm)
<i>Jablonec n. Nisou</i>	50 m, 12 min. běh, skok z místa, shyby, leh-sed, pro sp. běh - běžecké testy (nebyly uvedeny)
<i>Vrchlabí</i>	50 m, 12 min. běh, skok z místa, hod medicimbálem, člunkový běh, běžecký slalom pro sjezdaře

Každá škola má svou baterii testů včetně svého hodnocení. To znamená, že neexistuje reálné porovnání výsledků motorických testů žáků jednotlivých škol. Z tabulky č. 3 sice je podobnost složení disciplín, i když se nepředpokládá naprosto stejný průběh a podmínky.

Testy se podle údajů v dotaznících vyhodnocují dvěma způsoby. 50 % škol preferuje bodovou metodu, kdy má škola vypracovaný bodový systém pro dané disciplíny, zbývajících 50 % upřednostňuje vyhodnocování výkonů, z čehož lze usoudit přijetí každého zájemce do ST, pokud to tabulková místa dovolí, jinak řečeno, pokud se tabulková místa nezaplní uchazeči jiného sportu, je zpravidla přijat každý lyžař, který se přihlásí a zúčastní se přijímacího řízení.

Přehled použité literatury

DOVALIL, J. a kol. *Malá encyklopedie sportovního tréninku*. Praha, 1982

DOVALIL, J. a kol. *Výkon a trénink ve sportu*. Praha : Olympia, 2002. ISBN 80-7033-760-5

KODÝM, M. a kol. *Výběr sportovních talentů*. Praha, 1978

PLÍVA, M. *Mezinárodní pracovní seminář „Výběr a péče o talenty“*. Dortmund : TVSM, 1992, str. 32

Diplomové práce:

JAKL, P. *Problematika výběru a péče o talentované lyžaře běžce v nových společenskoekonomických podmínkách*. Praha, 1996

MRUGALA, M. *Výběr talentů do sportovních tříd se zaměřením na běh na lyžích a jejich další rozvoj*. Praha, 2001